

„Gyvosios istorijos savaitgalio Kasčiūnuose“ dalyviai susirinko įkvėpti laisvės kovų dvasios

Rūta AVERKIENĖ

Prasmingų akimirkų pilnas „Gyvosios istorijos savaitgalis Kasčiūnuose“ į pušynuose pasislėpusią dramatišką pokarį menančią ir ypatingą aurą turinčią dzūkišką sodybą ant Merkio kranto, kurioje gyveno ir šio krašto pokario laisvės kovų istoriją daugybę metų nenuilsdamas liudijo partizanas Juozas Jakavonis-Tigras, sukviėtė tuos, kurie gerbia laisvės kovotojų atminimą, nori daugiau sužinoti apie pokario laisvės kovas, atsižvelgiant į neramią geopolitinę padėtį, pažinti hibridines grėsmes, mokytis įgūdžių, reikalingų pilietiniam ir ginkluotam pasipriešinimui bei sužinoti, kaip gali prisidėti prie šalies gynybos.

Dvi dienas vykusio tradicinio renginio metu, kuris kaskart simboliškai sujungia praeitį su dabartimi, buvo pagerbti laisvės kovotojai, vyko ir jautraus dokumentinio filmo „Juozas Jakavonis-Tigras“, kurį režisavo Valdas Babaliauskas, peržiūra. Susitikimą dar labiau įprasmino visų kartu dainuojamos partizaninės dainos ir nuoširdi bendrystė. Renginys, tarsi atliepęs partizanų priesaiką – „Atiduok Tėvynei, ką privalai“, prasidėjo Lietuvos valstybės himnu, kurį sugiedojo jaunoji šaulė Aukšė Čyžiūtė. Sodybos svečius pasveikino Juozo Jakavonio-Tigro labdaros ir paramos fondo direktorė ir šviesaus atminimo partizano vaikaitė Miglė Rukštelytė. „Džiaugiuosi, galėdama Jus pasveikinti mano senelių sodyboje, kuri dar mena šurpų pokarį. Mūsų renginys tam ir skirtas, kad daugiau sužinotumėte apie laisvės kovas, kad visi drauge pagerbtume partizanų atminimą ir tęsdami jų didvyriškus darbus, drąsiai saugotume mūsų šalies laisvę“, – kalbėjo ji.

Apie pagarbą partizanams, laisvės kovotojams bei pagalbą Lietuvai ir Ukrainai kalbėjo garbūs svečiai: Pasaulio lietuvių bendruomenės vicepirmininkas Laurynas R. Misevičius ir aktyvi šios bendruomenės narė Vita Gailiūnaitė. „Šiandien kalbam apie liūdną Lietuvos laikotarpį, kuris primena mums, kad laisvė nėra duotybė. Mes dėkingi Vanagai, Tigrui ir kitiems kovotojams – jei nebūtų jų aukos, mes neturėtume ir kur sugrįžti. Mūsų bendruomenę sudaro lietuviai iš penkiasdešimt penkių valstybių, bet mes esam Lietuvos dalis ir stengiamės dėl Lietuvos“, – kalbėjo L. Misevičius. Jis atvežė dovanų ką tik išleistą Pasaulio lietuvių bendruomenės nario Antano Adomėno knygą „Lietuvių diaspora: Nuo Karaliaučiaus iki Čikagos“.

Vita Gailiūnaitė papasakojo liūdną savo šeimos tremties istoriją ir sakė, kad nors jau daugiau kaip dvidešimt metų gyvena anapus Atlanto, labai myli Lietuvą. „Vertinu iškovotą Lietuvos laisvę ir todėl padedu Ukrainai. Ta partizaninė kova tęsiasi net ir dabar, nes atminties neištrinsi. Todėl, puikiai suprasdami agresorės politiką, remiam Ukrainą“. Kartu atvykęs įmonės „Litua“, gaminančios lengvai surenkamus baldus, atstovas Laimis Kvedaravičius papasakojo, kaip gimė idėja gaminti lengvų konstrukcijų surenkamus baldus, kurie dovanojami Ukrainos žmonėms.

Visi buvo pakviesti dalyvauti įvairiose veiklose. Susidomėjimo sulaukė aplinkiniuose pušynuose vykęs orientacinis žaidimas „Partizanų takais“, sukurtas remiantis legendinių laisvės kovotojų – Adolfo Rama-

Sukalbėta maldų ir padainuota Merkinės kryžių kalnelyje

Diskusijoje kalba Ernestas Kuckailis

nausko-Vanago, Juozo Lukšos-Daumanto, Liongino Baliukevičiaus-Dzūko, Justino Lelešiaus-Grafo, Juozo Jakavonio-Tigro – dienoraščiais bei atsiminimais. Jo metu žaidimo dalyviai turėjo progą iš arti pažinti partizanų asmenybes ir autentiškus istorinius įvykius. „Išgyvenimo mokykloje“ buvo galima pasimokyti, kaip įkurti ugnį bei kokiomis sąlygomis, susirišti patikimus apraišus bei mazgus, saugiai persikelti per natūralią kliūtį. „Rimti žygiai“ komanda demonstravo unikalią jotvingių ginklų, šarvų ekspoziciją, buvo galima ne tik apsirengti šarvus, bet ir įveikti specialią kariui skirtą trasą. Sodyboje veikė unikalių partizano Juozo Jakavonio-Tigro eksponatų paroda bei LGRTC Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus darbuotojų parengta neįkainojamos vertės fotografijų paroda „Vanagas su vanagėliais“. Fotografijose įamžinti tuometinis Dainavos apygardos Merkio rinktinės vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas ir jo pavaduotojas Albertas Perminas-Jūrininkas, kiti partizanai.

Buvo daug norinčiųjų išbandyti Merkinės krašto muziejaus darbuotojų sukurtą interaktyvų žaidimą 1945 m. Merkinės puolimo tema. Šaulių sąjungos atstovai visus besidominčiusius supažindino su ginkluote.

Itin įdomių minčių ir vertingų įžvalgų išsakė diskusijos „Praeitį drąsina ateitį: kaip sekant kovotojų už laisvę pavyzdžiu būti savo tautos, krašto, valstybės istorijos kūrėjais?“ dalyviai – Lietuvos pasipriešinimo sovietiniam okupaciniam režimui dalyvis Petras Girdzijauskas, viršila, daug prisidedantis prie partizanų palaikų ieškojimo Ernestas Kuckailis, KAM Atsparumo hibridinėms grėsmėms grupės vadovas, pulkininkas Artūras Jasinskas, Lietuvos šaulių sąjungos Giedriaus Matulionio 103 kuopos vadas Ramūnas Šerpatauskas, dirbantis karių reabilitacijos centre ir besirūpinantis Ukrainos kariais, bei diskusiją moderavusi renginio globėja, partizano Tigro duktė, Seimo narė Angelė Jakavonytė. Joje buvo kalbėta ir apie laisvės kovas, koks svarbus darbas atliekamas

ieškant laisvės kovotojų palaikų ir jautrias akimirkas juos suradus, ir apie tai, kaip šių kovų istoriją įprasinti šiandien, kaip pažinti valstybei kylančias grėsmes, kurių šiuo metu yra daug ir visokių – kibernetinių, teisinių, informacinių – ir kaip su jomis kovoti. Taip pat kodėl taip svarbu remti Rusijos užpultą Ukrainą.

Seimo narė A. Jakavonytė papasakojo apie tėvelio partizaninę veiklą, kankinimus jį suėmus bei sunkius metus lageryje ir tremtyje, kurie jo kovingos dvasios nepalaužė. Ji pasidžiaugė, kad iki renginio suspėta pakartotinai išleisti papildytą tėčio knygą „Šalia mirties“. Taip pat papasakojo, kaip gimė idėja atnaujinti sodyboje ant aukšto Merkio kranto esančią vadavietę ir kodėl kasmet čia organizuojami patriotiniai renginiai. Jau galima apžiūrėti lygiai prieš metus sodyboje atidarytą rekonstruotą vadavietę. Viduje partizanų gyvenimą ir kovas mena rašomoji mašinėlė, „Laisvės varpo“ laikraštis, indai, iš kurių valgė čia gyvenusieji, įvairūs buities daiktai. Ji padėjo visiems, kurie dalyvaudami patriotiniame renginyje prisideda prie jos tėčio ir kitų partizanų kilnių darbų tęsimo. „Labai džiaugiuosi, kad tėvų sodyba vėl pilna gyvybės! Ji visada buvo atvira norintiems pamatyti ant aukšto Merkio kranto esančią vadavietę, kurioje gyveno ir dirbo Juozas Vitkus-Kazimieraitis, Adolfas Ramanauskas-Vanagas, o Tėtis iki pat mirties čia apsilankantiems žmonėms iš viso pasaulio liudijo tikrąją laisvės kovų istoriją. Pildydami Tėčio norą, kad ji išliktų atvira, suorganizavome patriotinį „Gyvosios istorijos savaitgalį Kasčiūnuose“. Labai malonu, kad sulaukėme dalyvių iš visos Lietuvos ir net iš Amerikos, Pasaulio Lietuvių bendruomenės! Tais Lietuvai dramatiškais metais šioje sodyboje, tamsoje keleto metrų žeminėje susitelkę išmintingi ir narsūs vyrai – Juozas Vitkus-Kazimieraitis, Adolfas Ramanauskas-Vanagas ir kiti partizanai – kūrė Lietuvos išlikimo ir valstybės ateities planus, bandė juos įgyvendinti kruvinomis okupacijos sąlygomis. Savo gyvybės kainą jie patvirtino visos lietuvių tautos laisvės siekius, kurie įsikūnijo tik praėjus beveik penkiasdešimčiai metų. „Istorija moka suklipti savo ratus atgal, pagrįsdama: jei nebudėsite laisvės sargyboje, ateis svetimieji ir pagrobs ne tik materialinius, bet ir dvasinius turtus, kurie sudaro Tėvynės laisvės ir meilės, valstybės piliečių santarvės ir gerovės pamatą“, – rašė tėtis, partizanas Juozas Jakavonis-Tigras savo knygoje „Šalia mirties“. Šis renginys yra dar vienas jo išsipildęs siekis kiekviena proga visiems priminti dešimtmečiais menkintą bei iki dabar dar nepakankamai visuomenėje suprastą ir įsisąmonintą pokario partizaninės rezistencijos ypatingą reikšmę.“

(keliamą į 6 psl.)

(atkelta iš 5 psl.)

Kitądien laisvės kovotojų atminimas buvo pagerbtas šv. Mišiomis Merkinės Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų bažnyčioje, kurias aukojo Juozo Vitkaus-Kazimieraičio vaikai: kunigas Gintaras Vitkus ir Merkinės parapijos klebonas dr. Robertas Rumšas. Prasmingi G. Vitkaus pamokslo žodžiai kvietė susimąstyti apie pareigą Tėvynei ir asmeninę auką: „Bunkeris partizanams buvo prieglauda, atokvėpio vieta, kad jie vėl galėtų kilti į kovą. Tai buvo ir mirties vieta, nes partizanai užpulti bunkeriuose ir žūdavo. Te kiekvienas mokosi pavyzdžio iš šių narsių vyrų. Laimink, Viešpatie, kad žmonės suprastų, kad net ir sunkiomis sąlygomis Tavo pagalba juos pasiekia. Kad

Prie atidarytos rekonstruotos vadavietės-bunkerio

moko mylėti savo Tėvynę, kovoti ir dirbti vardan jos laisvės“. Po šv. Mišių buvo padėta gėlių, uždegta žvakučių, sukalbėtos maldos ir padainuotos partizaniškos dainos Merkinės kryžių kalnelyje, kuris saugo kadaise šimtus išniekintų ir apkastų laisvės kovotojų kūnų. Jautrias eiles čia deklamavo aktorė Olita Dautartaitė. Gėlių padėta ir žvakučių uždegta prie Vanago paminklo Merkinėje ir Kasčiūnų kapinaitėse, kur palaidotas Juozas Jakavonis-Tigras ir jo bendražygiai.

Seimo narė Angelė Jakavonytė šeimos ir Juozo Jakavonio-Tigro labdaros ir paramos fondo vardu nuoširdžiausiai dėkojo visiems, kurie prisidėjo prie šio prasmingo renginio organizavimo ir sėkmės.